

כושרות

ייעוץ והכוונה בכשרות

ראש השנה

סימנים ובקשות שנהגו לומר
בסעודות ליל ראש השנה

כל הסימנים שהם גידולי קרקע חייבים בהפרשת תרומות ומעשרות
(אלא אם כן מפורט אחרת)

מתוך האתר של חברת תנובה

חטיבת הירקות והפירות בתנובה נסגרה בסוף שנת 2004. מאז חדלה תנובה להפעיל את השותפויות הסיטונאיות שהיו לה ברחבי הארץ, וכל שווקי הפירות והירקות הסיטונאיים בארץ המספקים תוצרת ללקוחות - חנויות, מוסדות וכו', שייכים כיום לגורמים פרטיים שאינם קשורים לתנובה.

אשר על כן, אין לתנובה ולמערכת הכשרות שלה כל קשר וכל אחריות על הפירות והירקות הנמצאים בשווקים הסיטונאיים או בחנויות הפירות והירקות.

זלכן הקזנה פירות או ירקות במקום שאין תעודת כשרות המציין שהם "ללא חשש טבל", צריך להפריש תרומות ומעשרות מספק. ההפשרה היא ללא ברכה.

תמר

יקח תמר בידו ויכוון לפטור את כל פרי העץ שיאכל ויברך:

"ברוך אתה ה' אלוֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הָעֵץ"

במידה ולא אכל תמר לח טרי בשנה זו יברך:

"ברוך אתה ה' אלוֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֲזַיִינוּ וְקִיַּיְמָנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזִמְנָהּ הַזֹּה"

ואחרי שיאכל ממנו מעט יאמר:

ספרדים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוֹקֵינוּ ואלוֹקֵי אבותינו שייתמו אויבנו ושונאנו וכל מבקשי רעתנו".

אשכנזים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוֹקֵינוּ ואלוֹקֵי אבותינו שייתמו שונאינו"

תימנים: (אומרים את ה"יהי רצון" ואח"כ מברכים העץ וכו')

"יהי רצון מלפניך ה' אלוֹקֵינוּ ואלוֹקֵי אבותינו שייתמו שונאים".

בעיות כשרות בסימן ופתרון

ערלה - אין חשש ערלה בתמרים

חרקים -

תמר לח – בדרך כלל נקי, אך רצוי לחצות אותו להוציא את הגלעין ולהתבונן בו.

תמר יבש – לחצות ולהוציא את הגלעין. אח"כ לבדוק היטב כנגד האור בצד הפנימי וגם בצד

החיצוני, שאין נקודות שחורות או רימות. לעיתים ישנם גבישים לבנים, הם גבישי סוכר ואיננו

מעידים על הימצאותם של חרקים.

תמר

מול האור הנגיעות נראית בבירור

תמר

מול האור הנגיעות נראית בבירור

תמר

מול האור הנגיעות נראית בבירור

בתמונה זו נראית הפסולת של התולעים ע"ג
הבשר של התמר. הפסולת מהווה אינדיקציה
שהיתה שם תולעת וייתכן שהיא עדיין שם.
הדין: לא לאכול. אלא אם כן ינקו את כל הפסולת
ויודאו שאין שם חרק.

תמר

מקרים מיוחדים

תמר מיובש שעדיין יבש מבפנים
עם חרק

תמר עם ריקבון
לא ניתן לבדוק

תפוח בדבש

יטביל תפוח בדבש ויאמר:

ספרדים, אשכנזים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה".

תימנים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שתחדש עלינו שנה מתוקה".

בעיות כשרות בסימן ופתרון

תפוח עץ:

ערלה:

אין כיום זני תפוחי עץ עם אחוז ערלה גבוה.
אין בעיה של כשרות בציפוי המבריק (שלאק) שיש ע"ג התפוחים. כיום השלאק שמשמשים בו כשר.

דבש:

הדבש כשלעצמו הוא מוצר כשר גם בלי ציון כשרות, אולם לאחרונה יש חברות המוסיפות חומר אחר כדי להגדיל את נפח הדבש ואף מזייפים את הכשרות. ניתן לראות עידכונים כשרות והודעות לגבי זיופים באתר של משרד הדתות

רוביאת – לוביאת

אשכנזים – שעועית לבנה עם נקודה שחורה, או שעועית לבנה יבשה רגילה.
ישנם אשכנזים שלוקחים גזר (צימעס).

ספרדים – שעועית ירוקה.

תימנים – חילבה או פול מצרי (דיגרה).

יקח בידו רוביאת הנקראת "לוביאת" ויאמר:

ספרדים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שירבו זכויותינו ותלבבנו"

אשכנזים ותימנים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שירבו זכויותינו"

בעיות כשרות בסימן ופתרון

נגיעות וחרקים:

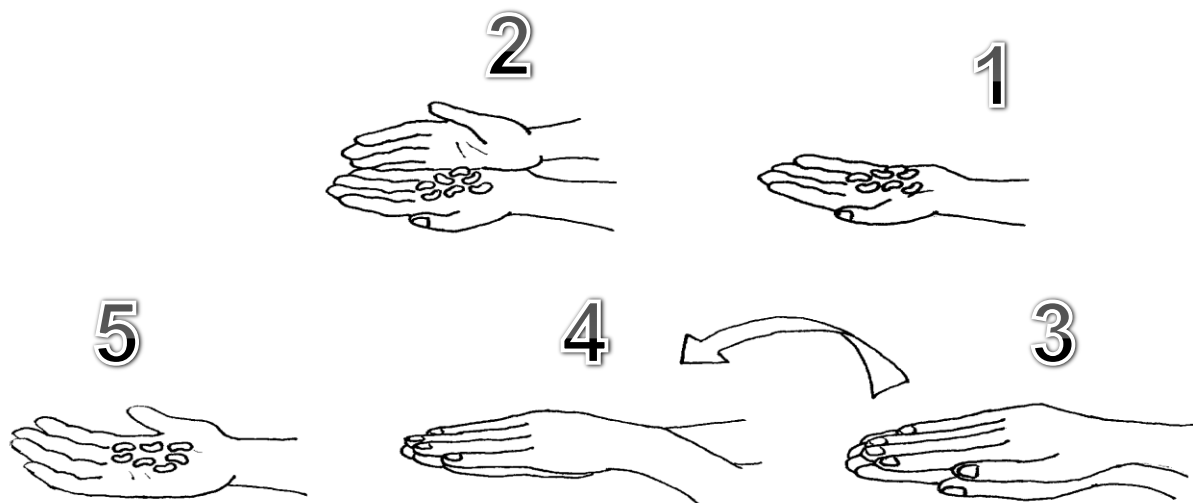
שעועית לבנה יבשה- להשרות במים כעשר שעות, לבדוק ע"ג היד (כחמישה- שישה אחדים כל פעם) כאשר הופכים מיד ליד כדי לראות את שני צדדי השעועית.

שעועית ירוקה טרייה – לעיתים נגועה בתולעים החודרות לתוך התרמיל. יש לעשות בדיקה מדגמית: לקחת מתוך השקית תרמיל אחד ממקומות שונים סה"כ שלושה תרמילים. יש להתבונן מבחוץ ולחפש נקבים, לאחר מכן יש לחצות את התרמיל לכל אורכו, ולבדוק מבפנים. אם כולם נקיים אפשר להשתמש בכל תכולת השקית בלי בדיקה.

שעועית ירוקה קפואה – מוחזקת כנקייה – אין צורך לבדוק אחד אחד, אך ראוי להתבונן בהן לפני הבישול.

רוביאת - לוביאת

כך בוררים ובודקים את השעועית

רוביאת – לוביאת

המשך בעיות כשרות בסימן ופתרון

חילבה:

נגיעות וחרקים:

גרגירים – טעונים בדיקה לפני הטחינה. צורת הברירה: משטחים על גבי מגש את הגרגרים ומתבוננים בין הגרגרים שאין נגיעות.
אבקה – אם היא טרייה אין צורך בבדיקה. אם היא לא טרייה ראוי לבדוק שאין רימות. כמו כן, בתהליך ההשריה, לבדוק שאין חרקים צפים.
תרומות ומעשרות – החילבה לרוב גדלה בחו"ל ופטורה מתרומות ומעשרות. אם ידוע שגדלה בארץ יש להפריש תרומות ומעשרות.

פול מצרי (דיג'רה)

אופן הבדיקה:

גרגירים יבשים – שריה במים כ-10 שעות ובדיקה של כל אחד ואחד לשני צדדיו, ואחר כך לקחת מתוכם שלושה פולים, לפתחם ולבדקם גם מבפנים.
פול טרי – כמו שכתבנו לעיל בבדיקת שעועית ירוקה טריה

כרתִי (כרישה, לוף)

ייקח הכרתי בידו ויאמר:

ספרדים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שיכרתו אויבנו וכל מבקשי רעתנו"

אשכנזים ותימנים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שיכרתו שונאינו"

בעיות כשרות בסימן ופתרון

נגיעות וחרקים – הכרתי נגוע לכל אורכו בחרקים - טריפסים.

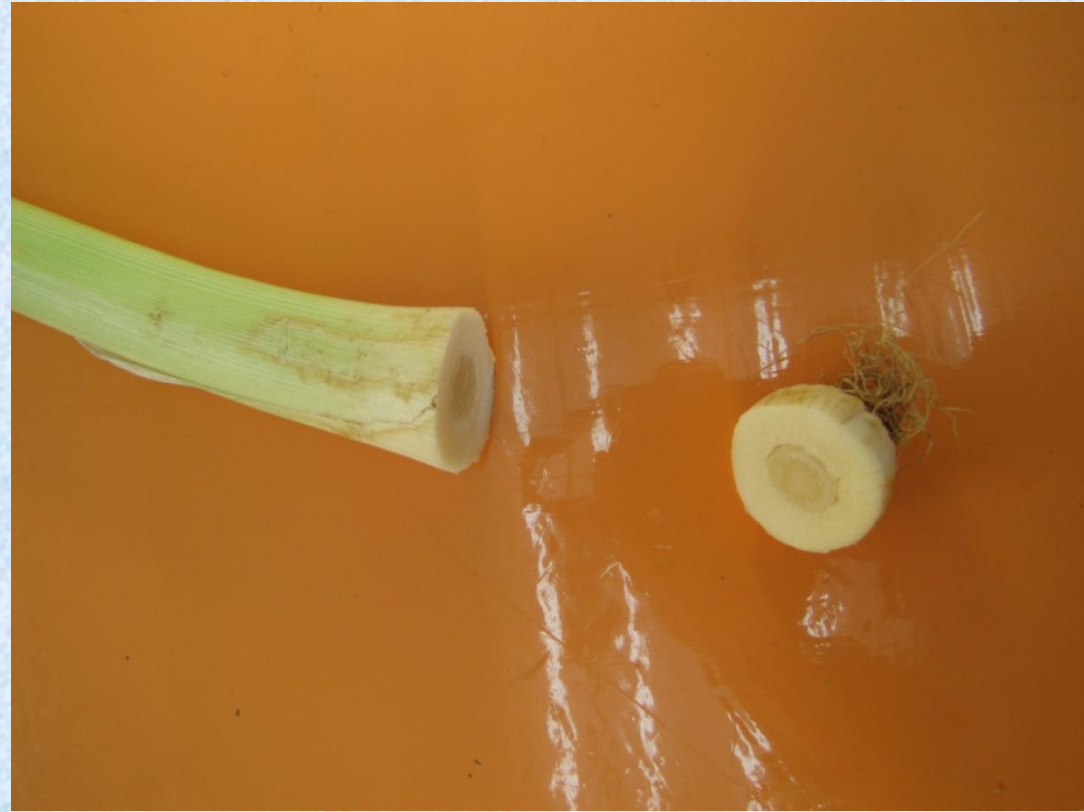
* מומלץ ביותר להשתמש בגידול ללא חרקים.

כאשר אין משתמשים בגידול ללא חרקים יש לנקות את הכרתי כלדהלן:

- 1) חותכים כחצי ס"מ התחתון של הכרתי עם השורש.
- 2) חותכים מהכרתי את העלים הירוקים. לאחר שלב זה צריך להישאר רק חלק צינורי.
- 3) חוצים את החלק הצינורי לכל אורכו.
- 4) מפרידים את כל השכבות אחת מהשניה, כך שכל העלים יהיו נפרדים ויראו כחצאי צינור.
- 5) משרים את העלים המופרדים במים עם מעט נוזל ניקוי למשך 3 דקות ושוטפים היטב.

כרתת (כרישה, לוף)

(1) חותכים כחצי ס"מ התחתון של הכרתת עם השורש.

(2) חותכים מהכרתת את העלים הירוקים. לאחר שלב זה צריך להישאר רק חלק צינורי.

כרתי (כרישה, לוף)

(3 חוצים את החלק הצינורי לכל אורכו.

כרתי (כרישה, לוף)

(4) מפרידים את כל השכבות אחת מהשניה, כך שכל העלים יהיו נפרדים ויראו כחצאי צינור.

כרתי (כרישה, לוף)

5) משרים את העלים המופרדים במים עם מעט נוזל ניקוי למשך 3 דקות ושוטפים היטב.

סלקא

יש הנוהגים לקחת סלק ויש הנוהגים לקחת עלי תרד

ייקח הסלקא בידו ויאמר:

ספרדים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שיסתלקו אויבנו ושונאנו וכל מבקשי רעתנו"

אשכנזים ותימנים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שיסתלקו אויבנו"

בעיות כשרות בסימן ופתרון

סלק – הסלק לעיתים נגוע בתולעים החודרים מבחוץ לתוך גוף הסלק. אחרי הבישול והקילוף יש להתבונן מבחוץ לראות האם ישנם חורים כאלו. המקום המצוי ביותר הוא בצד העליון היכן שהעלים יוצאים. אם אין חורים אפשר לחתוך את הסלק לחתיכות תוך כדי הסתכלות. אם ישנם חורים למחילות יש לחתוך לידם כדי לבדוק האם ישנה נגיעות בתוך הסלק. אם נמצאה שם תולעת, או נשל של תולעת, אפשר להסיר את המקום הנגוע ולהשתמש בשאר חלקי הסלק.

עלי תרד – נגוע ביותר בשני הצדדים החיצוניים של העלה וגם במחילות הנמצאות בתוך העלה עצמו.

עלי תרד- יש להשתמש רק בגידול ללא חרקים.

קרא

מנהג ירושלים הוא לקחת דלעת זעירה (GOURD) ויש לוקחים דלעת.

יקח הקרא בידו ויאמר:

ספרדים ואשכנזים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שתקרע רוע גזר דיננו ויקראו לפניך זכויותינו"

תימנים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שיקרע גזר דיננו"

הדלעת אינה נגועה

רימון

ייקח רימון בידו ויאמר:

ספרדים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שנהיה מלאים מצוות כרימון"

תימנים אשכנזים:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שנרבה זכויותינו כרימון"

בעיות כשרות בסימן ופתרון

ערלה- במטעים של גידול מסחרי המגיע לחנויות אין כמעט הימצאות של ערלה . אבל כאשר הרימונים גדלו על עצים בתוך גינות פרטיות ישנה בעיה של ערלה, בעיקר כיון שלא חותכים את הענפים הגדלים ליד העץ שהם מסוגלים להניב פרי בשנים הראשונות שלהם.

נגיעות וחרקים –יש לבדוק שאין חור כניסה מבחוץ שלעיתים מלווה בכעין מוגלה. במקרה זה: יש להסיר את המקום הנגוע ולהתבונן בתוך הרימון. ברוב המקרים הנגיעות היא מקומית בלבד, ולאחר הסרת המקום הנגוע ניתן לאכול את שאר הרימון. נקודות קטנות כהות על גבי גרגר הרימון אינן סימן של נגיעות.

רימון

חור חדירה של תולעת לרימון

רימון

חור החדירה של התולעת, והתולעת שיצאה מהחור

רימון

כאשר פותחים את הרימון רואים שיש חלק נגוע וחלק שאינו נגוע כלל

יש להסיר את המקום הנגוע ולהתבונן בתוך הרימון. ברוב המקרים הנגיעות היא מקומית בלבד, ולכן אחרי הסרת המקום הנגוע ניתן לאכול את שאר הרימון.

דגים

יקח דג בידו ויאמר:
"יהי רצון שנרבה ונפרה כדגים ושלא תהא עין הרע שולטת בנו כדגים הללו שאין עין הרע שולטת בהם"

בעיות כשרות בסימן ופתרון

יש לוודא שהדג כשר ויש לכך שתי אפשרויות:

1. קשקשים על עור הדג (כדוגמת פס קשקשת שמשאירים על גבי העור של נסיכת הנילוס).
2. ציון כשרות של גוף כשרות מוסמך, עם חותם בתוך חותם.

טפילים:

יש בעיית נגיעות קשה בדגים-
בראש, בעור, בבטן

הפתרון:

לרכוש דגים שאין בהם חשש נגיעות:
נסיכת הנילוס

-פילה בקלה (מרלוזה) מארגנטינה
-טונה (בקופסאות שימורים וקפוא)

-אמנון (מושט) פילה קפוא מסין

-סלמון נורבגי- דווקא מנורבגיה או מצ'ילה

דג טרי מבריכות בארץ-

מרבית הבריכות בארץ מטופלות ומושגחות.

לכן:

יש לרכוש במקום שיש הכשר ואישור על נקיות הדג
מטפילים, בסופרים או בחנויות דגים.

ראש של כבש

כּוֹשֵׁרוֹת
ייעוץ והכוונה בכשרות

ייקח ראש של כבש (או מין חי אחר) בידו ויאמר:
"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שנהיה לראש ולא לזנב"

(יש הנוהגים לקחת ראש של דג).

בעיות כשרות בסימן ופתרון

יש לקיים בכבש את כל דיני השחיטה, בדיקת טריפות ומליחת הראש כדין ואין כאן המקום להאריך בהם.
דיני מליחת הראש מופיעים בשו"ע יור"ד סימן ע"א.

לענין ראש של דג, עיינו במה שכתבנו לעיל.

חשיבות ההקפדה שלא לאכול מאכול אסורות:

"וכל השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא לכם לא יאכל: כל הולך על גזזון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגליים ולכל השרץ השרץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם: אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השרץ לא תטמאו בהם ונטמאתם בם: כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ:"

(ויקרא, פר' יא' פס' מא'-מד)

בפסוקים אלו מוזכר איסור אכילת שקצים 8 פעמים

"אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השרץ" (ויקרא יא' מג')

"ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם" (ויקרא יא' מג')

"מכל שרץ המים ומכל נפש הזויה אשר במים שקץ הם לכם" (ויקרא יא' י')

"וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו" (דברים יד' י')

"וכל השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא, לא יאכל" (ויקרא יא' מא')

"כל הולך על גזזון... עד כל מרבה רגלים לכל השרץ השרץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם" (ויקרא יא' מב')

"ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ" (ויקרא יא' מד')

"וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו" (ויקרא יד' יט')

שרץ הארץ:

5

איסורי דאורייתא!

שרץ המים:

4

איסורי דאורייתא!

שרץ העוף

6

איסורי דאורייתא!

בכושרות
ייסוץ והכזנה בכשרות

חשיבות ההקפדה שלא לאכול מאכלות אסורות: מקורות נוספים:

"תנו רבנן, ולא תטמאו בהם
ונטמתם בהם, אדם מטמא
עצמו מעט – מטמאים אתו
הרבה. מטמא עצמו מלמטה
– מטמאים אותו מלמעלה.
מטמא עצמו בעוה"ז
מטמאים אותו לעולם
הבא..."
(יומא לט ע"ב)

"תנא דבי רבי ישמעאל,
עבירה מטממת ליבו
של אדם, שנאמר ולא
תטמאו בהם וניטמאתם
בהם, אל תקרי ונטמאתם
אלא ונטמטם בהם"

(יומא לט ע"א)

"מטמטמת – אוטמת וסותמת מכל

חוכמה"

(רש"י שם)

חשיבות ההקפדה שלא לאכול מאכלות אסורות:

מקורות נוספים:

"מפני מה עובדי כוכבים מזוהמים,
מפני שאוכלים שקצים ורמשים"
(שבת קמה ע"ב)

"מה שהבדילנו ה' ית' מכמה
מאכלות אסורות, מפני
שקצתן מטמטמים את הלב
כחלב ודם וכו' וקצתן
שמולידים כמה מני חולאים
קשים ורעים כשרצי הארץ
והמים..."
(כף החיים להגר"ח פלאג'י סימן כד)

מי שחושש מתולעים יכול להסתפק בראיית המאכל
באמירת ה"יהי רצון" ולא חייבים באכילה ממש

מדברי כף החיים בהלכות ראש השנה סימן תקפ"ג ס"ק ו':

"במסכת הוריות דף יב,א, הגירסא היא "והא רגיל למיחזי", כלומר: יהא
רגיל לראות, ולא לאכול. ונפקא מינא, למי שאינו יכול לאכול, או
שחושש לאכול מחמת התולעים, שדי בראייה לחוד."

כושרות מאחלת לכל בית ישראל

שנה טובה

כתיבה וחתימה טובה

תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה

כושרות

ייעוץ והכוונה בכשרות

להזמנת פיקוח בארועים -

אליסף פרען 052-5665262

להזמנת הרצאות, סדנאות וקורסים -

תומר בן צבי 052-5802874

לשאלות כשרותיות -

הרב משה כ"ץ 052-5665260

לאחר החגים יפתח קורס חצי שנתי להכשרת משגיחי כשרות
לקבלת הסמכה מהרבנות הראשית לישראל.